

Regeringen
Utbildningsdepartementet

Luntmakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Pär Brännström
08-563 085 29
par.brannstrom@hsv.se

BESLUT
2011-06-21
Reg.nr 641-5892-10

Yttrande över Teologiska Högskolan, Stockholms ansökan om tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi

Högskoleverket föreslår att Teologiska Högskolan, Stockholm beviljas tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi.

Ansökan och ärendets hantering

Teologiska Högskolan, Stockholm har ansökt hos regeringen om tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi. Högskoleverket har anmodats att avge ett yttrande om ansökan. För granskning av Teologiska Högskolan, Stockholms ansökan har Högskoleverket utsett följande bedömare: professor Kjetil Hafstad, Universitetet i Oslo, Norge; professor Peter Nynäs, Åbo Akademi, Finland; Dr Philos. Carsten Riis, Århus universitet, Danmark och Teol. dr Hanna Stenström, Svenska kyrkans forskningsenhet, Uppsala, Sverige. Underlag för bedömningen har varit högskolans ansökan med bilagor samt den information som framkommit vid den intervju som genomfördes den 1 april 2011. De sakkunnigas utlåtande med förslag till beslut bifogas.

Bedömning

Bedömningen har gjorts utifrån de krav som ställs i högskolelagen och högskoleförordningen och utifrån de aspekter och kriterier som Högskoleverket har utarbetat. De sakkunnigas förslag till beslut är att bevilja ansökan att utfärda magisterexamen inom området teologi. Högskoleverket instämmer i denna bedömning.

Högskoleverkets ställningstagande

Högskoleverket föreslår att Teologiska Högskolan, Stockholm beviljas tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi.

Beslut i detta ärende har tagits av universitetskanslern Lars Haikola efter föredragning av utredaren Pär Brännström i närvaro av avdelningschefen Magnus Hjort.

Lars Haikola

Pär Brännström

Kopia till:
Teologiska Högskolan, Stockholm
De sakkunniga

Utlåtande från sakkunniga

Ansökan om tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi från Teologiska Högskolan, Stockholm

Utlåtande av sakkunniga

Professor Kjetil Hafstad, Universitetet i Oslo, Norge

Professor Peter Nynäs, Åbo Akademi, Finland

Dr Philos. Carsten Riis, Århus universitet, Danmark

Teol. dr Hanna Stenström, Svenska kyrkans forskningsenhet, Uppsala, Sverige

Sakkunnigas förslag till beslut

Beviljande.

1. Bakgrund

Teologiska Högskolan, Stockholm (THS) ansöker om tillstånd att utfärda både magisterexamen och masterexamen inom området teologi. Båda ansökningarna, som är ett och samma dokument, har behandlats av denna grupp av sakkunniga. Vårt utlåtande om ansökan om tillstånd att utfärda masterexamen publiceras av Högskoleverket i rapporten om årets ansökningar, medan ansökan om tillstånd att utfärda magisterexamen behandlas i detta utlåtande. Underlag för bedömningen har varit ansökan och det som framkommit under intervjuerna den 1 april 2011.

2. Område för examenstillstånd

Teologiska Högskolan, Stockholm (THS) ansöker om tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi och avser utfärda magisterexamen inom huvudområdena exegetisk respektive systematisk teologi. I de intervjuer som de sakkunniga höll med ledningen för THS framgick det att den inte motsatte sig den mer etablerade och direkta benämningen på området, dvs. teologi. Huvudområdena benämns därmed i enlighet med ansökan s. 2 ”antingen exegetisk eller systematisk teologi” och med grund i utbildningsplanerna som avser ”magisterexamen i teologi med inriktning mot exegetisk teologi” och ”magisterexamen i teologi med inriktning mot systematisk teologi”.

Exegetisk teologi respektive systematisk teologi är huvudområden som omfattar två respektive tre traditionella discipliner, vilket ger viss bredd i utbildningen. Samtidigt har de discipliner som hålls ihop starka historiska samband och hålls gärna samman i teologiska utbildningar samt har teorier och/eller metoder gemensamt. Därigenom framstår kombinationen av discipliner till dessa huvudområden som rimlig och ändamålsenlig för en utbildning som ska ge bredd, djup och progression i förhållande till grundutbildningen.

För behörighet att antas till programmet ställer THS krav på godkända kurser för kandidatexamen, 180 högskolepoäng, av vilka 150 högskolepoäng ska utgöras av religionsveten-

skap/teologi. Studenter med utländsk examen eller vars examen består av andra relevanta ämnen kan antas efter särskild prövning.

Kraven vad gäller behörighet för antagning till magister är tillfredsställande och beteckningen teologi för området är rimlig och ändamålsenlig.

Valet av området teologi ger THS tänkta magisterutbildningar (och masterutbildningar) en egen profil i förhållande till de utbildningar som ges vid Södertörns högskola, Stockholms universitet och Uppsala universitet. Det blir tydligt av ansökan och intervjuerna att teologi här inte ska förstås som konfessionell teologi, utan motsvarar det som klassiskt inkluderas i teologiska fakulteter vid statliga universitet. Detta bekräftas också av att lärare erhållit docent- och professorskompetens vid bland andra Uppsala universitet samt av lärarnas nationella och internationella publiceringar.

3. Högskolans kvalitetsarbete

Högskolans kvalitetsarbete är väl organiserat enligt tydliga riktlinjer med kriterier för ansvar vad avser analys, uppföljning och implementering. Vart tredje och sjätte år utförs omfattande enkätundersökningar med nuvarande och tidigare studenter. Genom bl.a. ämneskollegier och ämnesföreträdarkollegier sker en kontinuerlig utveckling av examina, utbildningsprogram och kurser i enlighet med högskoleförordningen.

Anställning av lärare sker i enlighet med högskoleförordningen. Kvalitetsarbetet vid THS innefattar även samarbeten med andra högre läroanstalter i form av lärar- och studentutbyte. Vidare deltar lärarna i internationella nätverk för teologisk utbildning och är aktiva deltagare i vetenskapliga konferenser både nationellt och internationellt.

I samband med intervjuerna med ledning, lärare och studenter framgick och bekräftades att kursutvärderingar används systematiskt och har betydelse för utvecklingen av kurser.

THS har ett väl utarbetat och systematiskt kvalitetsarbete som fungerar aktivt och kontinuerligt. Utöver de systematiska strukturerna för kvalitetssäkring upplever studenterna därtill att avståndet till lärarkåren är kort och att de har reella möjligheter att påverka utformningen av bl.a. undervisningen. THS har med andra ord ett kvalitetssäkringssystem som garanterar utbildningens framtida kvalitet.

4. Lärarkompetens och lärarkapacitet

Av ansökan framgår att det vid THS finns lärarkompetens inom exegetisk och systematisk teologi. Lärarna är aktiva forskare, med engagemang i forskningsprojekt, deltagande i konferenser och aktiv publikationsverksamhet. THS har ett pedagogiskt utvecklingsprogram och pedagogisk kompetens ges stor betydelse vid nyanställningar. De anställda lärarna har därtill lång erfarenhet av undervisning och handledning. Därmed har lärarna både akademiska och pedagogiska förutsättningar att undervisa, handleda och examinera på magisternivå.

Det finns goda förutsättningar för samarbete inom lärarlaget, eftersom lärarlaget är relativt litet och THS medvetet satsar på att man gemensamt ska utveckla sitt arbete. En del av lärarna är anställda på enbart mindre deltider, men av intervjuerna kunde vi fastställa att sådan personal är väl integrerad i verksamheten.

Lärartillgången på avancerad nivå är följande:

Inom huvudområdet exegetisk teologi finns en tillsvidareanställd professor på heltid, en tillsvidareanställd docent (lektor) på heltid, en tillsvidareanställd lektor på heltid (tidigare adjunkt bedömd att ha lektorskompetens), samt en extra lektor på heltid som är anställd under tre år (disputerad).

Inom systematisk teologi finns en tillsvidareanställd professor med tjugoprocentig anställning, en tillsvidareanställd docent på heltid (som för närvarande dock är tjänstledig på heltid) och två tillsvidareanställda lektorer på heltid. En av dessa två lektorer har sökt docentkompetens och enligt vad som framkommit har personens ansökan tillstyrkts av sakkunniga i docentprövningen. Dessutom finns en docent med anställning på 10 procent. En extra lektor i praktisk teologi (heltid) kan också engageras i undervisning i systematisk teologi, eftersom hon disputerat inom den disciplinen.

Lärarnas vetenskapliga kompetenser är tillfredsställande, vilket dokumenteras i form av bl.a. publikationslistor. Lärarnas kompetens är en viktig grund för utbildningens forskningsanknytning. THS har dessutom avdelat en tredjedel av arbetstiden för forskning för lektorer, vilket möjliggör vetenskaplig kompetensutveckling framöver. Även den pedagogiska kompetensen är god, och möjlighet ges även till pedagogisk utveckling, såväl för den enskilde läraren som i gemensamt arbete med pedagogiska frågor. Den del av personalen som är anställd på deltid bidrar på ett reellt och relevant sätt till den gemensamma lärarkompetensen.

En bedömning av personalstyrkan som helhet visar dock på en krävande situation vad gäller lärarresurser. THS har ett fortgående samarbete med Uppsala universitet om masterutbildning i mänskliga rättigheter och ansöker nu om magister- och mastertillstånd i teologi samt upprätthåller undervisning för kandidatexamen. Mot bakgrund av det här har högskolan ett begränsat antal lärare. I samband med intervjuerna kunde vi dock fastslå att högskolans ledning är medveten om denna kritiska punkt och har ett tydligt strategiskt tänkande för hur man ska hålla en tillräcklig lärarkompetens inom THS.

En följd av detta är därför att lärarnas vetenskapliga specialiseringar inte täcker bredden inom systematisk respektive exegetisk teologi. Å andra sidan är utformningen av utbildningarna väl anpassad till de aktuella lärarnas kompetenser och ger studenterna möjligheter att fördjupa sig inom de områden där lärarna bedriver internationellt sett intressant forskning. Det bör väl kompensera för att dessa två, i dag mycket breda huvudområden, inte täcks i all sin bredd.

Bedömargruppen anser att tillgången på lärare präglas av stabilitet och varaktighet och står i proportion till utbildningens beräknade omfattning. Vidare är lärarkårens kompetens god, såväl vetenskapligt som pedagogiskt, och lärarna har reella möjligheter till kompetensutveckling och egen forskning.

5. Infrastruktur

THS har en infrastruktur som fungerar väl för undervisning (både i form av föreläsningssalar och mindre grupprum), administration, utrymmen för lärare och studenter, och bibliotek. Biblioteket innehåller över 41 000 böcker och ger tillgång till ca 500 tidskrifter, inbegripet centrala databaser.

THS har goda fysiska utrymmen. Antalet böcker och tillgången till tidskrifter inom ramen för THS eget bibliotek, bidrar till att studenterna på avancerad nivå i relation till teologins ämnesmässiga bredd uppmuntras att aktivt söka material och biblioteksresurser på andra större bibliotek.

6. Utbildningsmiljön

THS bedriver forskarutbildning i samarbete med andra institutioner, bland andra Uppsala universitet och Åbo akademi. I samarbete med Uppsala universitet och Södertörns högskola anordnas seminarier fyra gånger per termin. THS håller därtill regelbundet ämnesspecifika seminarier (för exegetisk respektive systematisk teologi) 3–4 gånger per termin och arrangerar årligen konferenser och seminarier i vilka både egna och inbjudna forskare deltar. Vid alla dessa seminarier deltar lärare som också är aktiva forskare från THS samt exempelvis Uppsala universitet och Södertörns högskola. Studenter får därmed del av forskning och en forskarutbildningsmiljö på THS som är jämförbara med förhållandena på lärosäten med examenstillstånd för forskarutbildning.

Sex doktorander är antagna till forskarutbildningen vid de institutioner som THS samarbetar med (en vid Göteborgs universitet, en vid Lunds universitet, en vid Umeå universitet, en vid Uppsala universitet och två vid Åbo akademi). Dessa studenter har handledare vid universiteten i fråga och bihandledare vid THS. De har i huvudsak sin arbetsplats vid THS. Två forskarstuderande är heltidsfinansierade av THS medan de övriga doktoranderna finansieras genom arrangemang med fonder och kyrkliga organisationer.

Till ansökan har bifogats en lång rad internationella samarbetsavtal med teologiska institutioner. Till vissa delar visar sig dessa vara vilande avtal medan innehållet i andra avtal har förverkligats på ett reellt sätt och är stadda i utveckling på ett sätt som redan förstärker forskarutbildningsmiljön vid THS.

THS utgör en relativt liten forskarutbildningsmiljö och till stora delar sker de formella delarna av forskarutbildningen (kurser, seminarier etc.) vid eller i samarbete med andra institutioner. Högskolan kompenserar dock väl att den inte har eget tillstånd att ge forskarutbildning med det utarbetade samarbetet om högre seminarier på Uppsala universitet, Södertörns högskola och internationella samarbetspartner, som kommer studenterna tillgodo. Det samarbete som redan etablerats med Uppsala universitet och Åbo akademi utvecklas och tillhandahåller mötesplatser med forskningsmiljöer för studerande på magisternivå, masternivå och forskarnivå.

Bedömargruppen anser att magisterutbildningen kommer att ges i en forskande miljö. Vidare kommer utbildningen att ge förutsättningar för ett kritiskt och kreativt förhållningssätt hos studenterna.

7. Utbildningens utformning

Till ansökan har bifogats utbildnings- och kursplaner som är relevanta för magisterutbildningarna man avser starta. För varje kurs finns kursnivå, innehåll och mål, litteratur samt övrig nödvändig information.

Programmen inleds för båda huvudområdena med en kurs i vetenskaplig teori och metod som är delvis gemensam, delvis specifik för respektive huvudområde. Exegetisk teologi har sedan sina specifika kurser, där det finns både smalare och fördjupande kurser. Systematisk teologi har genomgående tematiska och probleminriktade kurser som kan vara mer eller mindre breda. Skillnaden mellan de två huvudområdenas kursuppläggningar är väl motiverade utifrån hur dessa avgränsats och karaktären på de traditionella akademiska discipliner som kombineras.

Båda magisterprogrammen uppfyller genom sina upplägg och sitt innehåll därmed också kraven på både breddning och fördjupning inom utbildningen i förhållande till utbildning på grundnivå.

Alla formella krav såsom antal högskolepoäng, breddning och fördjupning, att kursplanerna utformats i anslutning till vad som stipuleras i examensordning och högskolelag etc. är alltså uppfyllda. I enskilda fall kan det rekommenderas att kurslitteraturen uppdateras men överlag är det fråga om central och relevant litteratur.

Bedömargruppen finner alltså att kursplanerna, för båda magisterutbildningarna, innehåller mål som utarbetats i enlighet med examensordningen. Undervisning, kurslitteratur och examination kommer att vara utformade så att de säkrar forskningsanknytning och progression. Vidare är kraven för att nå examensmålen klart dokumenterade. THS visar i ansökan och dess bilagor att man kommer att ge studenterna goda förutsättningar att nå målen för båda magisterutbildningarna.

Sammanfattande bedömning och motivering till förslag till beslut

Med stöd i ansökan från Teologiska Högskolan, Stockholm samt i intervjuer med personal och studerande kan vi konstatera att förutsättningarna för att ge magisterexamen i exegetisk respektive systematisk teologi finns på alla relevanta punkter.

THS har medvetet byggt upp en god studiemiljö med fungerande infrastruktur samt vetenskapligt och pedagogiskt skickliga lärare som bedriver internationellt relevant forskning. THS arbetar också medvetet med kursutveckling, kvalitetsarbete, relationer till akademiska lärosäten och levande forskningsmiljöer nationellt och internationellt. De tänkta magisterprogrammen kompletterar de jämförbara utbildningar som finns i regionen på ett intressant och genomtänkt sätt.

Vår bedömning är alltså att Teologiska Högskolan, Stockholm bör beviljas tillstånd att utfärda magisterexamen inom området teologi.